

nytt
från **FSS**

FÖRENINGEN
SVERIGES
SOCIALCHEFER

Red: Arne Borg

Narkotikastrafflagen

Föreningen Sveriges Socialchefer (FSS) har yttrat sig över narkotikakommissionens PM nr 8 "Narkotikastrafflagen mm" och med anledning härav anför följande:

Kriminalisering av missbruket

I den allmänna debatten, liksom i återkommande motioner till riksdagen, har kravet på en kriminalisering av själva missbruket av narkotika förts fram. Narkotikakommissionen tar efter en utförlig argumentering avstånd från detta krav. FSS instämmer till fullo i detta ställningstagande. Som ansvariga för socialtjänsten i landets kommuner vill vi då framför allt betona de förödande konsekvenser en sådan kriminalisering skulle få för den frivilliga narkomanvården, vilken måste bygga på en förtroendefull relation mellan behandlare och klient. Som kommissionen framhåller skulle narkomanvården hamna i en omöjlig situation om missbrukaren genom sitt blotta hjälpsökande erkände sig skyldig till brott. Också i övrigt kan föreningen instämma i de argument som förs fram mot en kriminalisering i PM nr 8.

Narkotikaförseelse och narkotikabrott

Narkotikakommissionen föreslår att begreppet narkotikaförseelse avskaffas. Alla brott mot narkotikastrafflagen skulle då rubriceras nar-

kotika brott, samtidigt som en särskild strafflatitud införs för narkotikabrott som är ringa.

Kommissionen menar att det med hänsyn till narkotikabrottslighetens allvarliga art framstår som föga adekvat att beteckna ens den lindrigaste graden som förseelse, även om en ändring av brottsrubricering "i och för sig inte leder till några praktiska fördelar".

Straffsatsen för ringa narkotikabrott ska enl kommissionen vara böter eller fängelse i högst sex månader. Idag är det bara möjligt att döma till böter. Syftet är emellertid inte att fängelse ska utdömas, mer än i undantagsfall. I stället motiveras skärpningen med att det ska bli möjligt att använda vissa tvångsmedel, bland annat husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning. Ett annat motiv är att straffet för ringa narkotikabrott ska jämsställas med ringa förmögenhetsbrott.

Frågan är vad kommissionen egentligen vill komma åt. I vilka fall kan det vara befogat att använda de ovan nämnda tvångsmedlen då misstanken inte sträcker sig längre än till ringa narkotikabrott? (Om misstanken gäller grövre brott finns ju redan möjlighet att använda tvångsmedlen.) Det lär röra sig om antingen aktiva missbrukare eller ungdomar i gatuhandeln. I bägge dessa fall är det knappast polisiära tvångsmedel som ligger närmast till hands för att komma till rätta med deras verksamhet.

Narkotikakommissionen tillhandahåller dessutom själv ett principiellt argument mot straffskärpningen, nämligen att det "ter sig lite bakvänt att låta processuella överväganden styra valet av straffskala".

Polisen är redan idag, sedan införandet av gatulangningsgrupper bland annat i Stockholm, förhållandevis framgångsrik i kampen mot gatuhandlingen av narkotika. Det finns därför ingen större anledning att ytterligare eskalera metoderna.

Straffsatsen för narkotikabrott

Narkotikakommissionen föreslår att minimistraffet för normalgraden av narkotikabrott i framtiden blir sextio dagsböter. Detta för att en avgränsning ska göras mot ringa narkotikabrott. Förändringen motiveras också av att fängelsestraff ska utdömas mer sällan.

Detta är i och för sig ingen uppseendeväckande förändring. Samtidigt kan det vara värt att påpeka att kommissionen här uttrycker sig motsägelsefullt. I ett tidigare resonemang, om bötesstraffets existens för narkotikabrott öht, säjs att missbrukare i och för sig inte brukar betala. "För dem krävs emellertid i första hand behandlingsåtgärder."

När det gäller personer som lever i "socialt välordnade förhållanden" säjs att "en bötesdom för narkotikainnehav medför i många fall en kännbar social prickning som inte lär föfela sin verkan". Denna sociala prickning lär knappast vara avhängig av huruvida personen i fråga döms till femtio eller sextio dagsböter.

Brottsrubricering och straffmätning vid upprepade ringa brott

Narkotikakommissionen uppmärksammar i sin PM den allt vanligare praxis där man vid upprepade innehav av narkotika i mindre omfattning helt enkelt lägger samman dessa och då kommer upp till en ganska ansenlig mängd. Upprepade ringa brott blir då plötsligt ett grovt brott.

Kommissionen påpekar det orimliga i detta förfarande, både i sak och principiellt. Tillvägagångssättet är helt främmande för svensk rättspraxis i övrigt. Man föreslår att det i motivtext till narkotikastrafflagen införs ett uttalande som omöjliggör dessa additioner. FSS instämmer helt i detta.

Åtalsunderlåtelse

Det finns idag möjlighet för åklagare att inte åtala brott, om det kan antas att i händelse av lagföring annan påföljd än böter inte skulle ådömas och

den misstänktes lagföring inte finns påkallad ur allmän synpunkt. Narkotikakommissionen föreslår att denna form av åtalsunderlåtelse i fortsättningen inte skall ges vid narkotikabrott.

Motivet till denna ändring är bland annat att samhällets reaktion mot narkotikabrottslighet ska vara konsekvent.

Narkotikakommissionen avser med denna förändring främst att komma åt vuxna personer som innehar små kvantiteter hasch och som i regel inte kan bli föremål för några sociala åtgärder. Föreningen kan biträda denna argumentering.

Avslutande synpunkter

Föreningen Sveriges socialchefer menar att narkotikapolitiken bör vara mycket restriktiv. Detta ska självfallet sätta sina spår också i narkotikastrafflagen, varusmuggningslagen och andra aktuella lagar.

Den svenska lagstiftningen är emellertid redan idag restriktiv. Detsamma gäller tillämpningen. Det är knappast på det området som de stora vinsterna i kampen mot narkotikamissbruket kan göras.

Även om alltså en del av narkotikakommissionens förslag till förändringar inte är särskilt uppseendeväckande och säkert inte skulle medföra någon större skada, finns ändå risken att uppmärksamheten riktas åt fel håll.

Protester till socialberedningen

Föreningen har vidare till socialberedningen 1984-06-04 framfört att föreningen erfarit att socialberedningen överväger att föreslå lagändringar som skulle möjliggöra för vissa institutioner inom socialtjänsten att kunna tillgripa vissa frihetsinskränkande åtgärder i vården av åldersdementa. Föreningen vill med anledning härav anföra följande:

Ansvaret för vård av senildementa har hitintills i huvudsak legat på landstinget. Där så bedömts nödvändigt har vården beretts enligt la-

gen om sluten psykiatrisk vård, vilket bl.a. gjort inlåsning av oroliga patienter möjligt. Vården har då regelmässigt beretts på "mentalsjukhus". Det har uppgivits att inlåsning kan förekomma även i fall då LSPV inte tillämpats. Enligt den information som givits övervägs nu ett lagförslag som skulle ge möjlighet för vissa speciella institutioner inom socialtjänsten till bl.a. inlåsning av senildementa.

Föreningen Sveriges Socialchefer vill redan innan ett förslag framläggs anmäla allvarliga invändningar mot en sådan tanke. Föreningen anser att det kan finnas skäl att söka andra vårdformer för åldersdementa än de hitintills tillämpade. Vård vid små institutioner med kvalificerade vård- och rehabiliteringsinsatser kan vara överlägsen den vård som bereds exempelvis vid de stora "mentalsjukhusen". Om en lämplig resursfördelning kan åstadkommas är det också möjligt att kommunerna kan överta en del av den vård som nu bereds genom landstingens försorg.

Socialchefsföreningen menar emellertid att en sådan förändring av vården självklart kan åstadkommas utan att institutioner med möjlighet till exempelvis inlåsning tillskapas inom socialtjänstens ram. Föreningen kan inte finna att de vårdinsatser som krävs, när det gäller den grupp av åldersdementa, som kan bli aktuella för vård inom socialtjänstens ram, i något fall inte kan lösas genom personella insatser och utan inlåsning. Möjliggör lagstiftning exempelvis inlåsning kan det leda till att detta betraktas som ett enklare sätt att klara vårdproblemen än att tillätta tillräckligt med personal. Denna personalinsats krävs också för att även de åldersdementa ska få en aktiv vård och möjligheter till rehabilitering.

Ett annat mycket starkt skäl mot en lagstiftning som möjliggör inlåsning är att institutioner inom socialtjänsten därigenom av allmänheten skulle få en mycket negativ stämpel. Det skulle föra tankarna till en insti-

tutionsvård som vi för länge sedan har lämnat inom socialtjänsten.

Slutligen vill föreningen framhålla de rent principiella invändningarna mot ett lagförslag av denna karaktär. Socialtjänsten söker fullfölja de intentioner som socialtjänstlagen bygger på. Däri ingår att socialtjänsten ska sträva att komma bort från tvång och frihetsinskränkande åtgärder. Att då införa en lagstiftning som skulle medge frihetsinskränkande åtgärder inom socialtjänstens ram för en ny grupp kan inte vara rimligt. Särskilt som de resultat som eftersträvas måste kunna uppnås på annat sätt.

Socialchefsföreningen vill således kraftigt protestera mot de överväganden som finns beträffande en lagändring i här antydd riktning.

Det nya tjänstesamhället

Föreningen Sveriges Socialchefer har inköpt en förhandsupplaga av boken "DET NYA TJÄNSTESAMHÄLLET" av Anders Forsman. Anders Forsman är ekonomisk historiker med den offentliga sektorns utveckling som specialitet. Han har under lång tid medverkat i föreningens ekonomigrupp, vilken på olika sätt – genom seminarier och skrifter – försöker medverka till en balans i diskussionerna om den offentliga sektorn.

Föreningen anser att boken DET NYA TJÄNSTESAMHÄLLET, är en angelägen bok. Den är bl.a. en stridsskrift till försvar för den offentliga sektorn och kvinnornas rätt till förvärvsarbete. Den innehåller även några funderingar kring den alldeles centrala frågan om statsmaktens nödvändiga begränsning. Den ger vidare en elementär framställning av Sveriges ekonomiska historia under ett sekel.

Föreningen kan erbjuda förvaltningar och nämnder ett förmånspris på 65 kronor per exemplar exkl. porto (ca 85 kronor i bokhandeln).

Beställningar insänds till Föreningen Sveriges Socialchefer, c/o socialförvaltningen, rum 1607, 106 64 Stockholm.